

EUROPOS BENDRIJŲ KOMISIJA

Briuselis, 2.5.2007
KOM(2007) 162 galutinis

**KOMISIJOS KOMUNIKATAS TARYBAI, EUROPOS PARLAMENTUI, EUROPOS
EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ
KOMITETUI**

Aplinkosaugos technologijų veikslių plano įgyvendinimo 2005–2006 m. ataskaita

[SEK(2007) 413]

**KOMISIJOS KOMUNIKATAS TARYBAI, EUROPOS PARLAMENTUI, EUROPOS
EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ
KOMITETUI**

Aplinkosaugos technologijų veikslių plano įgyvendinimo 2005–2006 m. ataskaita

(Tekstas svarbus EEE)

„Mokslinių įrodymų nebepaneigsi: klimato kaita – tai didelė pasaulinė grėsmė, į kurią pasaulis turi reaguoti nedelsdamas (...), jei nesiimsime veikslių, bendroms išlaidoms ir rizikai gali tekti skirti 20 % arba daugiau BVP.“¹

N. Sterno ataskaita, 2006 m.

„Dėl žmonijos veiklos Žemei tenka tokia našta, kad nebegalim būti tikri, jog planetos ekosistemos aprūpins ateities kartas (...), 60 % pasaulio ekosistemų funkcijų yra išseiktos arba netausiai naudotos (...)“²

JT tūkstantmečio ekosistemų įvertinimas, 2005 m.

„Žmonijos ekologinis pėdsakas jau 25 % pralenkė pasaulio pajėgumą atsikurti (...), per pastaruosius 20 metų nuolat viršijome Žemės galimybes remti mūsų gyvenimo būdą ir turime sustoti. Turime suderinti savo vartojimą su natūraliu pasaulio pajėgumu atsikurti ir neutralizuoti mūsų atliekas. Jei to nepadarysime, patirsime neatitaisomos žalos“³

Pasaulio gamtos fondo (angl. WWF) „Gyvosios planetos“ ataskaita, 2006 m.

1. EKOLOGINĖS NAUJOVĖS AUGIMUI, UŽIMTUMUI IR APLINKAI

Grėsmė aplinkai didėja

Grėsmė aplinkai didėja, daug greičiau nei manyta pradžioje. Ją dar galime atremti, jei veiksime dabar. Būtina imtis sistemingų ir suderintų veikslių Europoje ir visame pasaulyje. Kyla klausimas, kaip veikti veiksmingiausiai ir laiku? Tai padaryti išlaikant ekonomikos augimą *įmanoma*. Pasitelkę tinkamas *naujų* skatinimo priemones galime spręsti iškilusias problemas. Europa pajėgi rodyti kelią.

Ekologinės naujovės – tai sprendimai ir galimybės

Siekdami pažangos, turime pakeisti gamybos procesus, produktus ir verslo praktiką. Kad viskas vyktų sparčiau, reikia diegti ekologines naujoves⁴ ir aplinkosaugos technologijas. Technologijos gali padėti rasti sprendimus. Pagrindinis mūsų tikslas – diegti ekologines

¹ N. Sterno ataskaita Klimato kaitos ekonomika (The Economics of Climate Change).

² Tūkstantmečio ekosistemų įvertinimas.

³ Gyvosios planetos ataskaita (Living Planet Report), 2006 m.

⁴ Ekologinės naujovės – visos aplinkai naudingos technologijų, gamybos procesų ir verslo naujovės

naujoves visose pramonės šakose. Tokiu būdu išspręstume daug dabartinių aplinkos problemų. Pasitelkę tinkamas priemones, pvz., finansinės paramos teikimo arba reguliavimo, galime paskatinti ekologines naujoves ir taip pakreipti rinkos raidą, kad taptume pirmaujančia konkurencinga ir aplinką tausojančia pasaulio ekonomika.

Ekologinės naujovės – kertinis ES strategijos akmuo

Atnaujintoje ES Lisabonos strategijoje aplinkosaugos technologijoms priskiriamas didelis „ekonominis, aplinkosaugos ir užimtumo potencialas“⁵. Taryba 2006 m. pavasario sesijoje patvirtino „ekologinių inovacijų ir aplinkosaugos technologijų aktyvų skatinimą ir skleidimą“⁶. Atnaujintoje ES tvaraus vystimosi strategijoje pažymima, kad aplinkosaugos technologijų veiksmų planas (ATVP) yra būtinas siekiant klimato kaitos prevencijos, švarios energijos ir tvaraus vartojimo bei gamybos⁷. Tikimasi, kad planuojamo Europos technologijos instituto veikloje pirmenybė visų pirma bus teikiama aplinkos problemoms⁸.

ES pirmininkaujančios valstybės pabrėžia ekologinių naujovių būtinybę

Ekologinių naujovių svarbą pripažino ir Tarybai pirmininkaujančios valstybės. Pirmininkaudamos JK ir Austrija ekologines naujoves ir aplinkosaugos technologijas paskelbė priemonėmis augimui ir užimtumui skatinti. Pirmininkaudama Suomija rėmė „naujos kartos aplinkos politiką“, paremtą ekologiniu efektyvumu ir ekologinėmis naujovėmis⁹. Šiuo metu ES pirmininkaujanti Vokietija ragina imtis naujos aplinkos, ekonomikos ir užimtumo politikos¹⁰.

Pažangos ir būsimų prioritetų ataskaita

ATVP – tai ES aplinkosaugos technologijų veiksmų planas¹¹ **ekologinėms naujovėms skatinti ir aplinkosaugos technologijoms plačiai diegti**. 2004 m. pradėtame vykdyti plane nustatyti valstybių narių ir suinteresuotųjų šalių veiksmai Europos lygiu. Pirmą ataskaitą paskelbta 2005 m.¹². Šioje ataskaitoje:

- pristatomos tendencijos ir raida,
- apžvelgiama plano įgyvendinimo pažanga,
- siūlomos prioritetinės būsimų veiksmų sritys.

⁵ COM(2005) 330 galutinis

⁶ Tarybos išvados 7775/06

⁷ Tarybos išvados 10117/06

⁸ ec.europa.eu/education/policies/educ/eit/index_en.html

⁹ Pirmininkaujančios valstybės narės išvados, 2006 m. liepos mėn., Turku, Suomija.

¹⁰ Ekologinės pramonės politika, Vokietijos aplinkos ministerijos „Naujos politikos“ memorandumas (Memorandum for a "New Deal") (2006 m.).

¹¹ COM(2004) 38 galutinis.

¹² COM(2005) 16 galutinis.

2. TENDENCIJOS IR RAIDA

Ekologinės naujovės ir šios srities reguliavimo priemonės

Per mažai tikima Europos verslo galimybėmis diegti ekologines naujoves. Įrodyta, kad gerai sukurtais teisės aktais skatinamos naujovės, kurios savo ruožtu padeda bendrovėms labai sumažinti išlaidas.¹³ Galutinai įgyvendinus tam tikrus ES teisės aktus, pvz., ekologinio projektavimo direktyvą, TIPK direktyvą, EEĮ atliekų direktyvą ir pavojingų medžiagų naudojimą apribojančią direktyvą, ekologinių naujovių padaugės.

Ekologinė pramonė prisideda prie ES ekonomikos augimo ir užimtumo

Europos ekologinė pramonė jau nemaža ir dar sparčiai auganti ES ekonomikos dalis, kuriai tenka 2,1 % ES BVP¹⁴. Ekologinę pramonę sudaro, pavyzdžiui, oro taršos kontrolė, vandens nuotekų ir kietųjų atliekų tvarkymas, dirvožemio atkūrimas, atsinaujinanti energija ir atliekų perdirbimas. Ekologinė pramonė ir paslaugos išlaiko 3,5 mln. visą darbo dieną trunkančio darbo vietų. Apie 75 % jų priklauso daug darbo jėgos reikalingiems sektoriams, pvz., vandens nuotekų ir kietųjų atliekų tvarkymo.

Smarkus augimas

Kai kurie sektoriai Europoje ir pasaulyje smarkiai auga. Vėjo energijos įrenginių padaugėjo 20–25 % per pastaruosius penkerius metus¹⁵. Manoma, kad pasaulio fotoelektros energijos rinka ateityje išaugs 25–35 %¹⁶, o vandens nuotekų tvarkymo sektorius – 6 % per ateinančius dešimt metų¹⁷. Kietųjų atliekų perdirbimo sektorius 2000–2004 m. augo 4,5 % per metus¹⁸.

Tvirta pozicija pasaulyje

Ekologine pramone užsiimančios Europos įmonės pasaulyje užima tvirtą poziciją. Apskaičiuota, kad ES tenka vienas trečdalis pasaulio ekologinės pramonės rinkos¹⁹. Pagal Dow Jones tvarumo rodiklį Europos bendrovės yra tvariausios 13-oje iš 18-os pagrindinių ekonomikos sektorių²⁰.

¹³ Aplinkos politikos skatinama naujovių dinamika (*Innovation Dynamics Induced by Environmental Policy*) (2006 m.) ir Dėl ES aplinkos teisės aktų įmonių patiriamų išlaidų *ex-post* įvertinimas (*Ex-post estimates of costs to business of EU environmental legislation*) (2006 m.).

¹⁴ Ekologinė pramonė, jos dydis, užimtumo perspektyvos ir augimo kliūtys išsiplėtusioje ES (*Eco-industry, its size, employment perspectives and barriers to growth in an enlarged EU*) (2006 m.).

¹⁵ Pasaulio vėjo energijos tarybos 10-oji vėjo jėgos ataskaita (Wind Force 10, GWEC) (2005 m.).

¹⁶ Vokietijos aplinkos ministerijos ataskaita „Aplinka, naujovės, užimtumas“ (Environment, Innovation, Employment) (2006 m.).

¹⁷ Europos fotoelektros pramonės asociacijos saulės energijos gamybos ataskaita, (Solar Generation, EPIA) (2006 m.).

¹⁸ Europos verslo faktai ir skaičiai, 2005 m.

¹⁹ ECOTEC ES ekologinės pramonės, jos užimtumo ir eksporto galimybių analizė (Analysis of the EU Eco-industries, their employment and export potential, ECOTEC) (2002 m.).

²⁰ Dow Jones tvarumo rodiklių (angl. Dow Jones Sustainability Indexes) metinė apžvalga (2006 m.).

Finansinės investicijos didėja

2003–2006 m. į švarias technologijas investuota beveik 2 mlrd. eurų rizikos kapitalo, t. y. 10 % Europos rizikos kapitalo²¹. Vis daugiau investuoja įsitvirtinusios įmonės²². Pastaraisiais metais labai padaugėjo ilgalaikių ir socialiai atsakingų bankų sektoriaus investicijų²³. Europos investicijų bankas (EIB) Europos lygmeniu įsteigė klimato kaitos finansavimo priemonę (angl. Climate Change Financing Facility (CCFF)), kurią sudaro 1 mlrd. eurų.

Tačiau reikia dar daug padaryti siekiant reikiamos naudos aplinkai

Visi teigiami rodikliai smarkiai skiriasi nuo aplinkos padėties rodiklių. Pastarieji rodikliai kelia didelį nerimą, pvz.:

- Klimato kaitos ir šiltnamio efektą sukeliančių išmetamų dujų pavojus¹ ir ES sunkumai siekiant Kioto tikslų²⁴.
- Nors oro kokybė Europoje nuolat gerėja²⁵, dėl oro taršos kasmet Europoje prarandama 750 000 gyvenimo metų²⁶.
- Dėl gamtos išteklių poreikvojimo pernelyg greitai nyksta ir nebegali atsikurti ekosistemos²⁷.

Būtina nedelsiant imtis sistemingų plataus masto veiksmų

Kad per sąlyginai trumpą laiką smarkiai pagerėtų aplinkos padėtis, reikia ***daug plačiau diegti ir skleisti aplinkosaugos technologijas Europoje ir visame pasaulyje***. Ekologinės naujovės turi būti pagrindinės Europos naujovės, privalomos visuose ekonomikos sektoriuose. ***Dar negalime pasitenkinti pasiektais rezultatais.***

3. PLANO ĮGYVENDINIMO PAŽANGA

Toliau apžvelgiama pažanga pagal pagrindines plano gaires.

3.1. MOKSLINIŲ TYRIMŲ PERKĖLIMAS Į RINKĄ

Plėsti ir koncentruoti mokslinius tyrimus ir demonstravimą

Pradėjus vykdyti ATVP apie 1,4 mlrd. eurų skirta aplinkosaugos technologijų projektams pagal 6-ąją bendrąją programą. Numatyta, kad pagal 7-ąją bendrąją programą iki 30 % 32 mlrd. eurų biudžeto bus skirta aplinkosaugos technologijoms, kurioms priklauso:

²¹ Europos investicijų į švarias technologijas ataskaita (European Cleantech Investment Report) (2006 m.).

²² Įvairios technologijos plinta visame pasaulyje (Cleantech goes global), leidinys Environmental Finance, (2006 m. birželio mėn.).

²³ Europos socialiai atsakingų investicijų (angl. SRI) tyrimas (2006 m.), Europos socialinių investicijų forumas.

²⁴ EAA ataskaita „Šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimo tendencijos ir prognozės Europoje 2006 m.“ (Greenhouse gas emissions trends and projections in Europe 2006) (2006 m.).

²⁵ Tolimų oro teršalų pernašų konvencijos taršos apžvalga 1990–2004 m. (LRTAP Convention Emission Inventory 1990-2004), EAA (2006 m.).

²⁶ Oro taršos poveikio sveikatai aspektai (Health Aspects of Air Pollution), PSO (2004 m.).

²⁷ COM(2006) 216 galutinis.

vandenilis ir kuro elementai, švarios gamybos procesai, alternatyvūs energijos šaltiniai, CO₂ sekvestracija, biokuras ir biologinis perdirbimas, efektyvus energijos naudojimas, informacijos technologijos tvariam augimui, švarus ir veiksmingas transportas, vandens technologijos, dirvožemio ir atliekų tvarkymas ir aplinkai nekenkiančios medžiagos.

Steigti technologijų platformas

Buvo įsteigta daugiau nei 30 technologijų platformų; į daugelio jų planus įtrauktos aplinkosaugos technologijos²⁸. Kai kurių programų dalies tikslų ketinama siekti bendromis technologijų iniciatyvomis (BTI) įsteigus viešo ir privataus sektorių partnerystes.

Technologijų tikrinimas

Padaryta pažanga kuriant *aplinkosaugos technologijų tikrinimo sistemą*. Įrodyta, kad dėl nepakankamo naujų aplinkosaugos technologijų tikrinimo vis dar užkertamas kelias galimybėms jomis naudotis²⁹. Kai kuriais mokslinių tyrimų projektais šiuo metu apibrėžiamas vandens nuotekų valymo, dirvožemio atkūrimo ir oro taršos sistemos pagrindas³⁰. Vienas iš planuojamų rezultatų – šių technologijų išbandymų protokolai. Atliekamas rinkos tyrimas tinkamoms taikymo sritims nustatyti.³¹ Pagal LIFE programos bandomąją schemą bus išbandyta tikrinimo sistema patikrinant 10–15 technologijų.

Europos strateginio energetikos technologijų plano įgyvendinimas

Neseniai priimto strateginio Energetikos technologijų plano³² tikslas – mažesnės švarios energijos sąnaudos ir pirmaujanti Europos pramonės pozicija sparčiai augančiame mažai anglies dvideginio į aplinką išskiriančių technologijų sektoriuje. Plane nurodytos technologijos, kurias ES, sutelkdama išteklius, turi sparčiau plėtoti ir diegti.

3.2. RINKOS SĄLYGŲ GERINIMAS

Veiklos tikslai

ES veiklos tikslų schemai parengti buvo atliekami tyrimai – Japonijos *Top-Runner* programos³³ analizė, veiklos tikslai gamybos procesų srityje³⁴ ir bandomasis projektas šioms produktų grupėms: cementui, langams, padangoms, mėšlo tvarkymui ir tekstilei. Per šiuo darbu paremtą viešą konsultaciją bus nustatytos tinkamiausios schemos veikimo sąlygos, įskaitant ekologinio ženklo, energijos naudojimo efektyvumo ženklinimo³⁵ ir produktų lyginamojo vertinimo taikymą.

²⁸ cordis.europa.eu/technology-platforms

²⁹ Aplinkosaugos naujovės. Ekologinės būtinybės ir ekonominės galimybės derinimas (Environmental Innovation - bridging the gap between environmental necessity and economic opportunity) (Prekybos ir pramonės departamentas, 2006 m.).

³⁰ www.promote-etv.org; www.est-testnet.net; www.eurodemo.info

³¹ Rinkos bendrovių galimybių naudoti ES tikrinimo sistemą tyrimas, Naujų technologijų tyrimų institutas (dar nepaskelbta).

³² COM(2006) 847, COM(2007) 1 galutinis.

³³ *Top-Runner* programa Japonijoje, jos veiksmingumas ir reikšmė ES. Švedijos aplinkos apsaugos agentūra (2005 m. lapkričio mėn.).

³⁴ Veiklos tikslai gamybos procesų srityje (Performance Targets in Production Processes), Ateities technologijų tyrimų institutas (dar nepaskelbta).

³⁵ Direktyvos 92/75/EB ir 2005/32/EB.

Finansinių priemonių telkimas

Svarbūs finansavimo šaltiniai:

- Konkurencingumo ir naujovių programa (KNP)

433 mln. eurų buvo skirta ekologinėms naujovėms remti pagal verslumo ir naujovių programą.

Apie 228 mln. eurų bus skirta finansinėms priemonėms, pirmiausia **augimo ir naujovių priemonei**, valdomai Europos investicijų fondo (EIF), kuris bendrai investuos lėšas į ekologinių naujovių rizikos kapitalo fondus, 205 mln. eurų skirdamas pateikimo į rinką projektams ir tinklams. 728 mln. eurų bus skirta energijos naudojimo efektyvumui ir atsinaujinančiai energijai.

- Europos investicijų bankas (EIB)

EIB ir Komisija rengia bendrą **rizikos pasidalijimo finansinę priemonę** (angl. RPFPP). Jos tikslas – pagerinti paskolų finansavimo galimybes privataus ir viešo sektorių moksliniams tyrimams, pasižymintiems didele rizika. 2 mlrd. eurų bus skirta 7-osios bendrosios programos temų projektams; pagal šią priemonę Europos investicijų bankas galės teikti iki 10 mlrd. eurų paskolas.

- Sanglaudos politikos poveikis

Dabar apie 21 % struktūrinių fondų lėšų skiriama naujovėms, ir Komisija paragino valstybes nares naujuoju programavimo laikotarpiu šią dalį padidinti. Ekologinės naujovės, atsinaujinanti energija, energijos naudojimo efektyvumas ir švarus miesto transportas yra sanglaudos politikos (2007–2013 m.) prioritetai. Bendrijos strateginėse sanglaudos gairėse pabrėžiama, kad įmonės, siekdamos stiprios pozicijos ateityje, turėtų investuoti į ekologines naujoves³⁶.

- LIFE

Nuo 1992 m. pagal LIFE aplinkos programą buvo bendrai finansuota 2750 novatoriškų bandomųjų demonstravimo projektų, iš viso investuota virš 2,6 mlrd. eurų. Apie du trečdalius investicijų buvo skirta aplinkos technologijas remiantiems projektams³⁷.

Rinkos priemonės

Komisija neseniai parengė rinkos priemonių žaliąją knygą³⁸. Joje apžvelgiamos ekonomiškų priemonės (energijos, transporto bei kitų taršos šaltinių mokesčiai ir platesnis prekybos taršos leidimais sistemų taikymas), kurios galėtų būti taikomos kartu su reguliavimo priemonėmis ir finansinėmis paskatomis. Knyga siekiama pradėti diskusijas apie šių priemonių panaudojimą Bendrijoje nacionaliniu lygiu.

³⁶ Tarybos reglamentas 1083/2006, Tarybos sprendimas 2006/702/EB.

³⁷ ec.europa.eu/environment/life

³⁸ COM(2007)140 galutinis.

Valstybės pagalbos peržiūra

Buvo priimta Bendrijos valstybės pagalbos moksliniams tyrimams, plėtrai ir naujovėms programa. Joje nustatomos sąlygos, kuriomis valstybės narės gali teikti valstybės pagalbą moksliniams tyrimams, plėtrai ir naujovėms. Programoje išskiriamos ekologinės naujovės³⁹. Buvo priimtos ir valstybės pagalbos MVĮ skirtam rizikos kapitalui remti gairės. Be to, šiuo metu rengiamos valstybės pagalbos aplinkosaugai gairės; jose bus pateiktos pagalbos įmonėms, siekiančioms investuoti į aplinkosaugos technologijas, sąlygos.

„Žalieji“ viešieji pirkimai

Kai kurios valstybės narės jau pradėjo įgyvendinti „žaliųjų“ viešųjų pirkimų veiksmų planą, kitos rengiasi tam. Komisijos „žaliųjų“ viešųjų pirkimų vadovas buvo gausiai išplatintas visomis ES kalbomis. Gerajai patirčiai ir nacionalinėms „žaliųjų“ viešųjų pirkimų strategijoms skirta nauja tinklavietė. Ruošiamas žiniatinklio priemonių rinkinys, kuriame bus finansinės gairės pirkimų pareigūnams⁴⁰.

Informacijos sklaida

Naujoje ATVP tinklavietėje ir informaciniame biuletenyje pateikiamos naujienos, politikos raida, perspektyvi valstybių narių patirtis ir įvairūs ekologinių naujovių pavyzdžiai⁴¹.

3.3. VISUOTINIAI VEIKSMAI

Pasaulinės finansavimo galimybės

ES aplinkos ir tausaus gamtos išteklių valdymo teminei programai (angl. ENTRP)⁴² priklauso atitikties aplinkos standartams, tausaus vartojimo bei gamybos ir aplinkosaugos technologijų skatinimo sritys. Pasaulinis energijos efektyvumo ir atsinaujinančios energijos fondas (angl. GEEREF)⁴³ skirs pradinį kapitalą įvairių regionų atsinaujinančios energijos projektams. EIB ir Komisija šiuo metu ieško bendradarbiavimo įgyvendinant schemą galimybių. Pagal EIB klimato kaitos prevencijos finansavimo priemonę taip pat bus galima projektus finansuoti pasauliniu mastu.

Atsakingas investavimas ir prekyba

PPO derybose dėl daugiašalės prekybos liberalizavimo (Dohos raundas) Komisija vadovavo siekiant prekybos aplinkosaugos prekėmis, technologijomis ir paslaugomis tarifų sumažinimo arba panaikinimo ir netarifinių kliūčių pašalinimo. Ji taip pat svarsto galimybę įtraukti šiuos klausimus į regioninį laisvos prekybos susitarimą, dėl kurio keletą ateinančių metų ji derėsis su kai kuriais iš savo pagrindinių partnerių, pirmiausia iš Azijos.

³⁹ ec.europa.eu/comm/competition/state_aid/reform/rdi_en.pdf

⁴⁰ See <http://ec.europa.eu/environment/gpp>

⁴¹ ec.europa.eu/environment/etap

⁴² ec.europa.eu/development/body/theme/environment/ENRTP.htm

⁴³ COM(2006)583.

3.4. KOORDINAVIMAS

Dalijimasis perspektyvia patirtimi: ATVP nacionaliniai vykdymo planai

Dvidešimt viena valstybė narė ir Norvegija parengė ATVP vykdymo planus. Planai yra paskelbti viešai, juose sutelkta daug informacijos apie valstybių narių programas, schemas ir perspektyvia patirtį⁴⁴. Vykdyto planų analizė rodo, kad valstybės narės šiuo metu įgyvendina nemažai perspektyvių schemų ir visoje ES jomis galima remtis ir iš jų mokytis (žr. priedą). Pvz.:

- Vokietijos supirkimo tarifų schema buvo naudinga padidinant atsinaujinančios energijos naudojimą – kai kurios valstybės narės priėmė panašias schemas.
- Pagal Italijos nacionalinį įstatymą ne mažiau nei 30 % viešųjų institucijų perkamų prekių turi būti iš perdirbtų medžiagų.
- Ispanijos nacionalinėje ir regioninėje politikoje pasitelkus suderintas priemones buvo skatinamas saulės energijos naudojimas.
- JK nacionaline pramonės simbiozės programa kiekviename regione siekiama sutaupyti 1 mln. tonų atliekų per metus bendrovėms pritaikius tarpininkavimo schemą.
- Finansinės schemas ekologinėms naujovėms remti pvz., Nyderlanduose, Danijoje, Suomijoje ir Švedijoje.

Suinteresuotųjų šalių dalyvavimas – ekologinių naujovių forumas

Ekologinių naujovių forume suinteresuotosios šalys gali susitikti, bendradarbiauti ir siūlyti ateities veiksmus. Pirmasis forumo susitikimas vyko Poznanėje, Lenkijoje. Jo tema buvo „Ekologinių naujovių finansavimas“. Forumas aktualioms temoms svarstyti rinksis du kartus per metus⁴⁵.

4. ATEITIES UŽDAVINIAI IR PRIORITETAI

Išplėtus panaudojimą padidės paklausa

Kad padėtis imtų keistis reikiamu mastu, ekologinės naujovės turi paplsti visose įmonėse ir pramonės sektoriuose. Siekiant kuo daugiau naudoti reikia smarkiai padidinti aplinkosaugos technologijų diegimą ir naudojimą. Daug naudoti aplinkai duotų jau esančių rinkoje aplinkosaugos technologijų naudojimas, tačiau dauguma jų išlieka specializuotose rinkose. Pvz., mažai energijos naudojančios lemputės sudaro mažiau nei 3 % Europos lempučių rinkos⁴⁶. ***Kad ekologinės inovacijos plačiau išplistų ir būtų daugiau naudojamos, reikia naujų varomųjų jėgų.***

⁴⁴ ec.europa.eu/environment/etap/roadmaps_en.htm

⁴⁵ ec.europa.eu/environment/etap/forum_en.htm

⁴⁶ Šviesos naudojimas namų ūkyje ir taupymo galimybės išsiplėtusioje ES (*Residential Lighting Consumption and Saving Potential in the Enlarged EU*), JTC (2006 m.).

Aho naujoviškos Europos kūrimo ataskaitoje⁴⁷, pastarojo meto komunikate dėl naujovių⁴⁸ ir kituose dokumentuose⁴⁹ raginama skatinant naujoves naudoti paklausos traukos (angl. demand pull) principą. Pirmaujančios rinkos taip pat galėtų duoti stimulą paklausai⁵⁰. ATPV nacionalinių vykdymo planų analizė (žr. priedą) rodo, kad MTTP veikla sistemingai vykdoma aplinkosaugos technologijų srityje beveik visose valstybėse narėse, tačiau paklausos didinimo politika – gerokai mažiau sistemingai.

Reikia sistemingų ir suderintų veiksmų paklausai kelti Reikia aktyvinti „žaliuosius“ viešuosius pirkimus, rinkos priemones, įmonių perėjimo prie ekologiškų technologijų finansavimą, įmonių ir vartotojų informavimą. Šie veiksmai gali padidinti paklausą ir Europos, ir valstybių narių lygiu ir padėti išpopuliarinti aplinkosaugos technologijas ir gaminius.

Komisija ir valstybės narės turėtų aktyviai vykdyti ir intensyvinti ATPV veiksmus, kurie sistemingai ir suderintai skatina paklausą⁵²:

4.1. Daugiau „žaliųjų“ viešųjų pirkimų

Viešojo ir privačiojo sektoriaus viešųjų pirkimų pobūdis skiriasi, tačiau abu gali skatinti pirkimą ir naudojimą.

– Viešojo sektoriaus viešiesiems pirkimams tenka apie 16 % ES BVP. Padarytas didelis darbas, dabar reikia pradėti praktinį įgyvendinimą visoje Europoje.

– Privačiojo sektoriaus viešieji pirkimai irgi svarbūs, nors jiems netaikomos išsamios taisyklės. Didelės bendrovės veikia ir kuria paklausą tiekimo grandinėje.

- **Veiksmai:** Remtis jau padarytu darbu ir spartinti „žaliuosius“ viešuosius pirkimus. Išplatinti pavyzdinius konkursų nurodymus. Paruošti *komunikatą dėl 2007 m. viešųjų pirkimų, nustatyti tikslus (savanoriškus) ir rodiklių bei lyginamojo vertinimo gaires*.
- **Veiksmai:** EB, valstybės narės ir susijusios šalys parengia įmonių socialinės atsakomybės principu paremtas privataus sektoriaus viešųjų pirkimų strategijas.

4.2. Sutelkti daugiau finansinių investicijų

Finansų sektorius (bankai, draudimo bendrovės, pensijų fondai, investuotojai) galėtų daugiau veikti, kad įmonės ir pramonė naudotų aplinkosaugos technologijas. Dėmesys ekologinėms naujovėms sanglaudos politikoje, EIB ir EIF iniciatyvos bei KNP – pažanga šioje srityje. Galima būtų aktyvinti dalijimąsi patirtimi ir didelių Europos ir pasaulio finansų institucijų dalyvavimą.

⁴⁷ Naujoviškos Europos kūrimas (Creating an Innovative Europe), Europos Komisija, EUR22005 (2006 m.).

⁴⁸ COM(2006) 502 galutinis.

⁴⁹ Valia konkuruoti: konkurencinga, švari ir protinga Europa (A Will to Compete: a competitive, clean and clever Europe) (2006 m.).

⁵⁰ Europos konkurencingumo ataskaita. SEC(2006) 1467/2.

⁵¹ Konkurencingumo taryba, 15717/06, 2006 m. gruodžio mėn.

⁵² Galima imtis tolesnių veiksmų remiantis žaliosios knygos apie rinkos priemones rezultatais.

- **Veiksmai:** Įgyvendinti ES finansines priemones. Naudoti Bendrijos finansinius išteklius siekiant daugiau finansinių išsipareigojimų. Suburti dideles finansų institucijas. Skatinti priimti finansinių investicijų į ekologines naujoves gaires ir tikslus.

4.3. Sukurti technologijų tikrinimo ir veiklos tikslų sistemas

Standartai gali padėti nustatyti veiklos tikslus ir užtikrinti saugumą rinkoje. Tikrinimo sistemos rinkai suteikia patikimas aplinkai naudingos veiklos priemones. Nustačius produktų grupėms taikomus veiklos tikslus galima sulaukti geresnių aplinkosaugos rezultatų. Sektoriaus produktams taikant veiklos tikslų sistemas, galima pasiekti masto ekonomijos. Šiuo metu analizuojami veiklos tikslų schemų ir ekologinio ženklo sąsajos. Bus galima pagerinti dabartinius produktų ir paslaugų ženklinimo kriterijus (ekologinio ženklo, energijos naudojimo efektyvumo ženklinimo ir *Energy Star* schemų) ir neatsilikti nuo panašių tarptautinių schemų raidos.

- **Veiksmai:** Baigti tyrimus, reikalingus technologijų tikrinimo sistemai ir veiklos tikslams nustatyti. Vykdyti ir užbaigti bandomąsias schemas. Ištirti sąsajas su ekologinio ženklo schema. Parengti aplinkosaugos technologijų tikrinimo sistemos (2008 m.) teisės aktų pasiūlymus ir komunikatą dėl veiklos tikslų schemų (2008 m.). Persvarstyti ir patobulinti dabartines ženklinimo schemas. Neatsilikti nuo tarptautinių schemų.

4.4. Remtis perspektyvia valstybių narių patirtimi

Iš ATVP nacionalinių vykdymo planų matyti, kad šiuo metu įgyvendinama nemažai perspektyvių strategijų ekologinėms naujovėms skatinti. Tai gera proga mokytis iš šių schemų ir remtis jomis, ypač kai jos padeda padidinti paklausą. Pagal tai, kaip nacionalinės schemas padeda skatinti ekologinių naujovių politiką, būtų galima išrinkti ir išplatinti veiksmingiausias iš jų. Taip valstybės narės galėtų atrasti, pritaikyti ir naudoti panašias strategijas, sukurdamos daugiklio efektą visoje Europoje.

- **Veiksmai:** 2007 m. nustatyti pradinį etapą, per kurį valstybės narės siūlytų perspektyviausias schemas ir keistųsi patirtimi. Nustatyti išsamios schemas įgyvendinimo 2008 m. taisykles.

4.5. Orientuotis į naudingiausias sektorius

Didelė pažanga per trumpą laiką gali būti padaryta orientuojantis į sektorius, kurie gali greitai duoti didelės naudos aplinkai (lengvai pasiekiamo rezultato principas). Tai būtų sektoriai, kuriuose ekologinės naujovės, aplinkosaugos technologijos, patobulinti gaminiai, gamybos procesai ir paslaugos gali būti labai naudingi aplinkosaugos požiūriu. Šie sektoriai:

- Pastatai
- Maistas ir gėrimai
- Privatus transportas
- Perdirbimo ir vandens nuotekų tvarkymas

Tyrimai rodo, kad trys pirmieji nurodytieji sektoriai daro didžiausią poveikį aplinkai⁵³. Kitų tyrimų duomenimis šie sektoriai turi ir tvaraus augimo galimybių⁵⁴. Pvz., valstybės narės šiuo metu yra susitelkusios į bendrą tvaraus statybų sektoriaus iniciatyvą⁵⁵.

Ekologinėms naujovėms šiuose sektoriuose skatinti galima būtų finansuoti mokslinius tyrimus, remti „žaliuosius“ viešuosius pirkimus, nustatyti vienodus veiklos tikslus, skirti lėšų perspektyviai valstybių narių patirčiai panaudoti ir kiek galima patobulinti reguliavimą. Šios priemonės taip pat galėtų būti kriterijus apibrėžiant *pirmaujančią rinką*, kaip numatyta Komisijos naujovių komunikate, kurioje ekologinėms naujovėms skiriama daug svarbos.

- **Veiksmai:** 22007 m. įvertinti pagrindinius sektorius, kuriuose ES technologijos ir produktai galėtų pirmauti pasaulio rinkoje ir labai pasitarnauti aplinkai bei atnešti didelę ekonominę naudą.

Plėtoti paramos priemonės

Be penkių veiksmų paklausai padidinti reikalingos ir bendresnio pobūdžio paramos priemonės.

4.6. Užtikrinti, kad būtų sukurtas strateginis žinių apie ekologines naujoves išteklius

Ekologinių naujovių srities tendencijas reikia patikimai tirti. Jei Europos viešosios organizacijos, atitinkamos įmonės ir finansuotojai laiku gaus *strateginę informaciją*, baus daugiau galimybių tolesniam augimui ir investicijoms⁵⁶. Komisijos tarnybos nagrinėja, kaip būtų galima veiksmingai rinkti, apdoroti ir dalintis tokiomis žiniomis, visų pirma jos tiria galimybę įsteigti ekologinių naujovių „stebėjimo tinklą“, kuriame būtų naudojamos jau vykdomais projektais ir esamais tinklais ir kuriam galėtų priklausyti pagrindiniai Europos stebėjimo centrai.

- **Veiksmai:** Užtikrinti, kad būtų sukurtas veiksmingas strateginis žinių apie ekologines naujoves išteklius, kuris teiktų reikiamus statistinius duomenis ir informaciją apie naujas tendencijas ir verslo galimybes pasaulyje.

4.7. Skleisti informaciją ir skatinti aktyvesnę dalyvavimą

Skleidžiant informaciją yra svarbu skatinti aktyvesnę vartotojų ir įmonių dalyvavimą. Europos ekologinių naujovių forumo įsteigimas – tik vienas žingsnis pirmyn. Panaši veikla galėtų būti vykdoma ir regionų, valstybių narių bei tarptautiniu lygiu.

- **Veiksmai:** Kartu su valstybėmis narėmis nustatyti priemonės pagal LIFE+ programą. Išplėsti informacijos teikimą EB lygiu. Tęsti Europos forumo veiklą ir išplėsti dalyvavimą jame. Skatinti ekologines naujoves tarptautiniu lygiu.

⁵³ EIPRO (produktų poveikis aplinkai) ir IMPRO (produktų ekologinis pagerinimas) projektais siekiama sumažinti šį poveikį. Atliekant tyrimus vadovaujamosi viso produkto būvio ciklo analize, taigi, pavyzdžiui, pastatų sektorius apima naujų pastatų statybą, jų priežiūrą, remontą ir nugriovimą. Čia terminas „pastatai“ naudojamas vietoje termino „būstas“, kuris apima baldus, buitinę įrangą ir energijos naudojimą tokiems tikslams kaip patalpų ir vandens šildymas.

⁵⁴ www.popa-ctda.net; www.ectp.org.

⁵⁵ www.ukswedensustainability.org.

⁵⁶ Panašias paslaugas teikia IRT stebėjimo institucija: www.eito.com.

4.8. Panaudoti mokslinius tyrimus

Optimalių rezultatų galima pasiekti sutelkiant ir panaudojant mokslinius tyrimus pagal 7-ąją bendrąją programą, tam reikia susieti įvairių temų mokslinius tyrimus, technologijų platformas, naujas pirmaujančias rinkas ir reguliavimo priemones. Siekiant pagerinti ateities tikrinimo ir standartizavimo sistemas, reikėtų tirti technologijų vertinimo metodus. Yra galimybė skatinti tarptautinius aplinkosaugos technologijų mokslinius tyrimus.

- **Veiksmai:** Sutelkti ATVP prioritetais paremtas ateities mokslinių tyrimų temas (2007–2013 m.) ir būsimas pirmaujančias rinkas, kuriose daug lems ekologinės naujovės.

5. IŠVADOS IR PRIORITETINIAI VEIKSMAI ATEITYJE

Jau padaryta didelė pažanga, tačiau nuveikti liko dar daugiau. Siekiant spręsti visuotines aplinkos problemas, gauti įvairiapusės naudos aplinkai ir ekonomikai iš ekologinių naujovių, išnaudoti palankias galimybes Europoje reikia **veikti sparčiau ir kitokiu mastu daugiau dėmesio skiriant paklausai**. Apibendrinant, reikia susitelkti į penkis paklausą skatinančius veiksmus ir tris paramos priemones:

PAKLAUSĄ SKATINANTYS VEIKSMAI:

- Daugiau „žaliųjų“ viešųjų pirkimų
- Sutelkti daugiau finansinių investicijų
- Sukurti technologijų tikrinimo ir veiklos tikslų sistemas
- Remtis perspektyvia valstybių narių patirtimi
- Orientuotis į naudingiausias sektorius

PARAMOS PRIEMONĖS:

- Užtikrinti, kad būtų sukurtas strateginis žinių apie ekologines naujoves išteklius
- Skleisti informaciją ir skatinti aktyvesnę dalyvavimą
- Panaudoti mokslinius tyrimus